

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНИМИ ПРАВАМИ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ

©2019 МИТРОФАНОВА А. С., РЕШЕТНЯК Н. Б.

УДК 334.723
JEL: H82, H83

Митрофанова А. С., Решетняк Н. Б. Особливості системи управління корпоративними правами держави в Україні

Метою статті є розкриття сутності та особливостей, а також аналіз сучасного становища та проблем управління державними корпоративними правами в Україні. Охарактеризовано сучасні тенденції обсягу та структури корпоративних прав держави за видами господарських товариств. Розкрито сутність та особливості, а також проаналізовано проблеми системи управління державними корпоративними правами в Україні, які полягають у: складній системі органів державної влади з корпоративного управління; несприятливій структурі корпоративних прав; вадах дивідендної політики держави; конфлікті регуляторних та управлінських функцій держави; розмиванні частки держави в результаті додаткової емісії акцій та ін. Виявлено супутні негативні макроекономічні та мікроекономічні фактори, що ускладнюють діяльність підприємств з державною часткою. Надано оцінку існуючим підходам до вирішення проблем у сфері управління корпоративними правами держави, а також запропоновано додаткові заходи з підвищення ефективності цього процесу, які полягають у розробці стратегії управління корпоративними правами держави, виборі певної моделі та втіленні її принципів, а також у посиленні соціальної складової у визначенні критеріїв ефективності функціонування підприємств та системи управління корпоративними правами держави в цілому.

Ключові слова: корпоративні права держави, Фонд державного майна України, господарські товариства, управління корпоративними правами держави.

DOI:

Табл.: 1. **Бібл.:** 10.

Митрофанова Анастасія Сергіївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри загальної економічної теорії, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (вул. Кирпичова, 2, Харків, 61002, Україна) **E-mail:** anastasia_mitrofanova@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5427-8927>

Решетняк Наталія Борисівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри загальної економічної теорії, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (вул. Кирпичова, 2, Харків, 61002, Україна) **E-mail:** a02021957@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-2345-6789>

УДК 334.723
JEL: H82, H83

Митрофанова А. С., Решетняк Н. Б. Особенности системы управления корпоративными правами государства в Украине

Целью статьи является раскрытие сущности и особенностей, а также анализ современного состояния и проблем управления государственными корпоративными правами в Украине. Охарактеризованы современные тенденции объема и структуры корпоративных прав государства по видам хозяйственных обществ. Раскрыты сущность и особенности, а также проанализированы проблемы системы управления государственными корпоративными правами в Украине, которые заключаются в: сложной системе органов государственной власти по корпоративному управлению; неблагоприятной структуре корпоративных прав; недостатках дивидендной политики государства; конфликте регуляторных и управленческих функций государства; размывании доли государства в результате дополнительной эмиссии акций и др. Выявлены сопутствующие негативные макроекономические и микроэкономические факторы, затрудняющие деятельность предприятий с государственной долей. Дана оценка существующим подходам к решению проблем в области управления корпоративными правами государства, а также предложены дополнительные меры по повышению эффективности этого процесса, заключающиеся в разработке стратегии управления корпоративными правами государства, выборе определенной модели и воплощении её принципов, а также в усилении социальной составляющей в определении критериев эффективности функционирования предприятий и системы управления корпоративными правами государства в целом.

Ключевые слова: корпоративные права государства, Фонд государственного имущества Украины, хозяйственные общества, управление корпоративными правами государства.

Табл.: 1. **Библ.:** 10.

Митрофанова Анастасия Сергеевна – кандидат экономических наук, доцент кафедры общей экономической теории, Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт» (ул. Кирпичёва, 2, Харьков, 61002, Украина)

E-mail: anastasia_mitrofanova@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5427-8927>

Решетняк Наталья Борисовна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры общей экономической теории, Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт» (ул. Кирпичёва, 2, Харьков, 61002, Украина)

E-mail: a02021957@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-2345-6789>

UDC 334.723
JEL: H82, H83

Mytrofanova A. S., Reshetnyak N. B. The Features of the System of Management of Corporate Rights of the State in Ukraine

The article is aimed at disclosing the essence and features, analyzing the current status and problems of management of corporate rights of the State in Ukraine. Modern tendencies of volume and structure of corporate rights of the State are characterized in accordance with the kinds of economic societies. The essence and features are disclosed, problems of the system of management of corporate rights of the State in Ukraine are analyzed, among them are: complex system of the State power bodies of corporate management; unfavourable structure of corporate rights; shortcomings of the State's dividend policy; conflict between regulatory and managerial functions of the State; dilution of the share of the State as result of additional issue of shares, etc. The concomitant negative macroeconomic and microeconomic factors that complicate the activity of enterprises with the State share are identified. An estimation of the existing approaches to solving problems in the management of corporate rights of the State is proposed, additional measures to improve the efficiency of this process are suggested, consisting in development of a strategy to manage corporate rights of the State, selection of a certain model and embodiment of its principles, as well as strengthening the social component in defining the criteria of efficiency of enterprises' performance and of the system of management of corporate rights of the State as a whole.

Keywords: corporate rights of the State, the State Property Fund of Ukraine, economic companies, management of corporate rights of the State.

Tabl.: 1. **Bibl.:** 10.

Mytrofanova Anastasiia S. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of General Economic Theory, National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute» (2 Kyrpychova Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: anastasia_mitrofanova@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5427-8927>

Reshetnyak Nataliya B. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of General Economic Theory, National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute» (2 Kyrpychova Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: a02021957@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-2345-6789>

Держава як соціальний інститут виконує низку важливих завдань у суспільстві: компенсує «фіаско ринку», вирішує соціальні конфлікти та здійснює соціальну політику, забезпечує поступальність соціально-економічного розвитку через систему програмування та прогнозування економіки. Базою успішного виконання державою своїх функцій є налагоджене функціонування державного сектора, передусім, ефективне управління державною та комунальною власністю. Об'єктами управління в цій сфері виступають державні та комунальні підприємства, а також корпоративні права держави в господарських товариствах.

Дослідженню системи управління корпоративними правами держави (КПД) в Україні присвячений значний масив наукових праць. Досліджуються особливості правового регулювання управління КПД [8]; ефективність процесу управління [4; 6; 9]; труднощі, з якими стикається держава в процесі управління [3; 5; 10]; міжнародний досвід [2]. Однак невирішеність багатьох проблем у сфері управління державними корпоративними правами в Україні диктує необхідність актуалізації досліджень в цьому напрямку.

Метою статті є розкриття сутності та особливостей, а також аналіз сучасного становища та проблем управління державними корпоративними правами в Україні.

За своєю сутністю управління корпоративними правами держави є однією з форм реалізації функцій державного управління в сфері економіки [8, с. 10]. Процес управління державними корпоративними правами в Україні здійснюється на основі низки нормативно-правових актів: а) Постанова Кабінету Міністрів України від 11.02.2004 р. № 155 «Про затвердження Основних концептуальних підходів до підвищення ефективності управління корпоративними правами держави»; б) Указ Президента України від 13.04.2011 р. № 451/2011 «Про Положення про Державне агентство України з управління державними корпоративними правами та майном»; в) Постанова Кабінету Міністрів України від 10.03.2017 р. № 143 «Деякі питання управління об'єктами державної власності»; г) Закон України «Про управління об'єктами державної власності»; д) Закон України «Про акціонерні товариства». Відповідно до зазначеної Постанови [1] корпоративні права держави визначаються її часткою в статутному капіталі господарського товариства і включають право на управління товариством, отримання прибутку у вигляді дивідендів, а також активів у разі його ліквідації. Перелік суб'єктів управління КПД в Україні досить розгалужений і включає декілька установ: Кабінет Міністрів України, міністерства, Фонд державного майна України (ФДМУ), інші органи виконавчої влади. Об'єкти управління КПД можна розглядати на основі їх класифікації за ознаками суб'єкта управління, ступеня корпоративного контролю держави (обсягів державних пакетів акцій), галузевих особливостей підприємств.

Будь-який процес управління починається з цілепокладання. Щодо управління КПД існує система цілей, встановлена законодавством, а саме: а) участь підприємств з державною часткою у здійсненні функцій держави; б) фіскальна мета – спрямування податків та дивідендів на державні пакети акцій до бюджетів та цільових фондів; в) реалізація контролю за використанням майна господарських товариств [1]. Однак, на наш погляд, ця система цілей може бути доповнена такими складовими: а) поліпшення структури державної власності; б) реалізація функції держави як ефективного підприємця та власника; в) реалізація суспільних інтересів; г) активний вплив на конкурентне середовище, а також на стан соціальної відповідальності бізнесу в тих галузях, де діють підприємства з державною часткою, через встановлення певних виробничих і соціальних стандартів.

Джерела виникнення державних корпоративних прав пов'язані з процесами перетворення державних підприємств на відкриті акціонерні товариства під час приватизації, корпоратизації державних підприємств, придбання пакетів акцій державою у діючих товариствах [9, с. 104]. У зв'язку з приватизаційними процесами, що розгортаються протягом останніх десятиліть, загальний обсяг корпоративних прав держави в господарських товариствах в Україні неухильно знижується. Ця тенденція зберігається і в поточному періоді (табл. 1).

Так, загальна кількість господарських товариств з державною часткою знизилася протягом 2018 р. на 6,6%; найбільше це стосується підприємств з обсягом КПД до 25% або від 25 до 50%. За видами господарських товариств найбільшими темпами (–22,2%) знижується кількість державних (національних) акціонерних (холдингових) компаній. Щодо структури КПД за видами господарських товариств, то більш як три чверті її складають акціонерні товариства, близько 17% – товариства з обмеженою відповідальністю, 4–5% – державні (національні) акціонерні (холдингові) компанії.

Постає питання – наскільки ефективним є процес управління КПД в господарських товариствах, в яких бере участь держава сьогодні? Єдина система показників та критеріїв для оцінки соціально-економічної ефективності управління ще не створена та знаходиться у стадії розробки. Дослідники [9] пропонують використовувати такі окремі показники, як річна дохідність корпоративних прав (відношення дивідендів до номінальної вартості корпоративних прав); показники рентабельності активів, продажів, чистого прибутку відносно статутного капіталу та ін. у порівнянні підприємств з різною формою власності в схожих умовах. Крім того, пропонується аналізувати виконання фінансових планів підприємств за показниками виручки від реалізації продукції, чистого прибутку, перерахування чистого прибутку до бюджету [10].

Динаміка обсягу та структури корпоративних прав держави в Україні

Вид господарського товариства	Загальна кількість		До 25%		Від 25 до 50%		Від 50 до 100%	
	12.2017 р.	12.2018 р.	12.2017 р.	12.2018 р.	12.2017 р.	12.2018 р.	12.2017 р.	12.2018 р.
Акціонерні товариства	388	368	89	76	84	75	215	217
Товариства з обмеженою відповідальністю	87	80	34	33	33	29	20	18
ХК, ДАК, ДАХК, НАК, ДХК і ДАТ *	27	21	-	-	1	1	26	20
Разом	502	469	123	109	118	105	261	255

Примітка: * – державні (національні) акціонерні (холдингові) компанії.

Джерело: складено на основі [7].

Особливу методичку оцінки якості корпоративного управління використовує ФДМУ. Вона полягає в оцінці виконання функцій управління КПД представниками держави в господарських товариствах. Відповідно до висновків ФДМУ, в цілому ефективність управління КПД низька, оскільки управління визнано ефективним лише у 11% товариств, задовільним – у 14% підприємств, незадовільним – у 75% товариств [10, с. 27]. Крім того, високою є частка підприємств, до яких застосовується процедура банкрутства. Так, у 2017 р. зі 124 товариств з часткою КПД понад 50%, що перебували в управлінні ФДМУ, 90 підприємств, або 72% (порівняно з 47% у 2012 р.) перебували в певній процедурі банкрутства, причому більшість – у процесі ліквідації [7].

Причини подібного стану лежать у вадах системи корпоративного управління, яка склалась у країні. Дослідники [4; 8–10] свідчать, що основні проблеми системи управління КПД полягають у такому.

По-перше, відсутня стратегія управління державною власністю в цілому та державними корпоративними правами зокрема. Про важливість цілепокладання для будь-якого процесу управління вже було сказано вище. Крім того, хоча офіційна стратегія відсутня, однак за результатами приватизаційних процесів у рамках трансформації економічної системи України з командно-адміністративної до ринкової системи можна побачити, що ця стратегія полягає в максимальному усуненні держави від володіння та розпорядження активами, а отже, і від підприємницької діяльності, а також, як наслідок, – від широкого кола виконуваних державою функцій та звуження її відповідальності. Дослідження свідчать [3], що доцільний обсяг державного сектора в умовах економіки України має складати близько 20%, у той час як уряд планує знизити цю частку до 8–10%.

По-друге, наявною є складна система органів державної влади, що відповідають за корпоративне

управління, та їх взаємовідносин, що знижує ефективність процесу управління. Необхідним є чітке розмежування функцій та повноважень між ФДМУ та іншими центральними органами виконавчої влади щодо управління державною власністю, зокрема корпоративними правами.

По-третє, низьким є професійний рівень, зацікавленість та відповідальність уповноважених органів та осіб у процесі управління КПД.

По-четверте, існує конфлікт регуляторних та управлінських функцій держави, джерелом якого є подвійна роль держави як власника та як регулятора. На нашу думку, з такого становища поєднання різних функцій держава може намагатись отримати певний синергетичний ефект, розглядаючи це скоріше як перевагу, ніж недолік.

По-п'яте, часто відбувається розмивання частки держави в господарських товариствах у результаті додаткової емісії акцій, яка розглядається як спосіб залучення інвестиційних ресурсів.

По-шосте, несприятливою є структура корпоративних прав; також існують недоліки дивідендної та інвестиційної політики держави щодо товариств з державною часткою, що виражається в обов'язковому відрахуванні частини дивідендів до державного бюджету, що звужує інвестиційні можливості підприємств.

Окрім низки проблем у системі управління КПД, на наш погляд, існує велика кількість об'єктивних макроекономічних та мікроекономічних чинників нестабільності функціонування підприємств із державною часткою.

Серед макроекономічних факторів можна виділити такі.

Історично за період незалежності України її економіка розвивалася дуже нестабільно; кризові періоди переважали періоди поступального розвитку. Так, великої шкоди завдала трансформаційна криза 1990-х років при переході від централізовано-планової еконо-

міки до ринкової системи, причому рівня ВВП 1990 р. національна економіка не досягла і сьогодні. Це негативно вплинуло на весь процес відтворення в країні – багато підприємств перестали існувати, особливо ті, що були зорієнтовані на цілісний господарський комплекс СРСР; руйнувалися виробничі ланцюжки; втрачався науково-технічний потенціал, а також потенціал та кваліфікація трудових ресурсів. На наш погляд, негативних наслідків цієї кризи повною мірою не подолано і сьогодні, оскільки вони призвели до деіндустріалізації країни, до безповоротної зміни структури економіки, коли у структурі промислового виробництва протягом 2001–2016 рр. питома вага металургійної промисловості впала з 18% до 14,9%, а машинобудування – знизилася з 10,2% до 6,1% (причому у 1990 р. вона складала 30,7%). Частка добувної галузі також залишається високою (11,2%). Отже, структура економіки не відповідає потребам постіндустріального суспільства, коли головну роль грають галузі 5–6 технологічних укладів та сфера послуг. Далі кризові стани економіки повторювалися у 1998 р., 2008–2009 рр., 2014–2015 рр. І хоча сьогодні можна спостерігати поступове відновлення, за роки криз було втрачено досить багато, що необхідно активно наздоганяти.

Іншим несприятливим макроекономічним фактором є зниження потенціалу трудових ресурсів, оскільки загострюється демографічна проблема (від’ємний природний приріст, а також від’ємне сальдо міграції, причому виїжджають часто висококваліфіковані спеціалісти); порушені зв’язки в системі освіта – наука – виробництво, в результаті чого спостерігаємо безробіття серед економічних і юридичних спеціальностей та нестачу кваліфікованих інженерів, технологів, робітників.

Наступним фактором є часто непередбачувана макроекономічна політика держави. Наприклад, це стосується податкового законодавства, яке змінюється надто швидко, фіскальної та монетарної політики, які часто не відповідають фазі економічного циклу та надто підпорядковані цілям жорсткого таргетування інфляції та щорічного збалансування державного бюджету відповідно до рекомендацій Міжнародного валютного фонду.

Щодо *мікроекономічних факторів*, то, по-перше, надто монополізовані внутрішні ринки ускладнюють конкурентну боротьбу всередині країни. Водночас зовнішні ринки диктують необхідність пошуку нових конкурентних переваг, які полягають у інноваційному потенціалі підприємств, нарощування якого можливе або за рахунок власних ресурсів (реінвестування прибутку, яке ускладнене обов’язковою виплатою дивідендів у бюджет), або за рахунок залучення кредитних коштів, які є дуже дорогими, не в останню чергу завдяки досить жорсткій монетарній політиці із високою обліковою ставкою (вона коливалася в межах від 35% у 2000 р. до 14–22% у 2016 р.). Крім того, як

зазначають дослідники [3; 5], підприємства з державною часткою стикаються з недостатнім попитом на внутрішньому ринку; високим ступенем зносу основних фондів та повільними процесами їх оновлення; недостатністю обігових коштів, а також у цілому незадовільним фінансовим станом.

У дослідженнях [10] пропонується вирішення проблем системи управління КПД через призму підвищення передусім економічної ефективності – поліпшення структури прав, тобто продаж малих пакетів акцій (до 25%); зняття вимоги щодо відрахування 30% чистого прибутку до державного бюджету; зняття заборони продажу частини акцій (до 25%) державних акціонерних компаній зі 100% участю держави і залучення таким чином інвестиційних ресурсів. Однак, на наш погляд, процес впорядкування державних часток у товариствах не повинен йти шляхом позбавлення збиткових або малоліквідних активів.

По-перше, необхідно змінити підхід до оцінки результатів процесу управління згідно з первинними цілями, які включають соціальну складову (ступінь виконання державою своїх функцій); включити у систему показників оцінку не лише економічної ефективності, але й соціальної ефективності (наприклад, рівень та динаміка заробітної плати, працевлаштування соціально незахищених верств населення, утримання об’єктів соціальної інфраструктури, рівень цін на продукцію та ін.). Інакше ми спостерігаємо невідповідність поставлених цілей і системи оцінки результату.

По-друге, необхідно оцінити потребу держави у здійсненні контролю над певними підприємствами саме з точки зору їх стратегічної значущості та ролі у виконанні функцій держави у сфері освіти, охорони здоров’я, оборони, забезпеченні економічної безпеки, розвитку стратегічних галузей та підприємств та ін. За результатами оцінки наявних корпоративних прав і самого процесу управління ними за новою системою критеріїв може виявитися, що частка держави в підприємствах до 25% має бути не продана, а збільшена. Існують економіко-математичні моделі [6], покликані вирахувати необхідну частку держави в товаристві, однак фактори, включені до них, також відображають економічну ефективність функціонування підприємства.

Необхідно враховувати успішний зарубіжний досвід управління КПД. У дослідженні [2] виділяють дві основні моделі управління КПД. Перша з них розповсюджена в таких країнах, як Швеція і Туреччина, та передбачає здійснення управління державною часткою в корпоративних підприємствах безпосередньо через центральні органи виконавчої влади (міністерства та/або інші спеціальні органи) без створення державних холдингів. Принцип управління базується на галузевій належності підприємств. Інша модель апробована в Італії, Австрії, Іспанії та базується на

створенні державних холдингів, яким передаються в управління державні пакети акцій. В Україні створені декілька державних холдингових компаній, але водночас наявна розгалужена система органів державної влади, які здійснюють управління КПД, тобто, нашій країні властива змішана модель. Цікаво, що деякі автори активно виступають саме за створення державних холдингів та передачу КПД їм в управління, однак, судячи з міжнародного досвіду, бачимо, що успішними можуть бути обидві моделі. Отже, державі потрібно визначитися з вибором певної моделі управління та втілювати її принципи в реальну практику.

Крім того, на наш погляд, заходами, які також мають допомогти у вирішенні проблем державного корпоративного управління в Україні, є такі:

- ✦ створити національну модель управління КПД, яка б урахувала досвід розвинених країн, а також особливості національної економіки України, та відображалася б у Державній Програмі управління КПД;
- ✦ створити проект Закону України «Про корпоративні права держави», який мав би на меті захист прав та інтересів держави в процесі управління КПД;
- ✦ налагодити роботу Державного агентства України з управління державними корпоративними правами та майном, Положення про діяльність якого вже розроблене;
- ✦ внести зміни до Закону України «Про державну службу» щодо підвищення вимог до державних службовців, які представляють інтереси держави в господарських товариствах; установлення їх чіткої відповідальності за свою діяльність.

ВИСНОВКИ

Процес управління державними корпоративними правами в Україні має низку особливостей. На відміну від розвинених країн, джерела виникнення корпоративних прав держави в Україні – масштабний процес приватизації державних підприємств у процесі трансформації економічної системи у 1990-х рр. Тобто функції держави в цій сфері виникли та сформувалися не еволюційним, а революційним шляхом. Наявними є протиріччя функцій держави як власника та як регулятора; надто складною є система центральних органів виконавчої влади, що здійснює управління КПД. Негативну роль грають макроекономічні та мікроекономічні фактори, що впливають на функціонування підприємств з державною часткою. Отже, система управління КПД потребує свого реформування, яке передусім має бути спрямоване на: визначення моделі управління КПД і створення відповідної стратегії; посилення соціальної складової у визначенні критеріїв ефективності функціонування самих підприємств, а також у оцінці результатів процесу управління КПД.

Перспективними напрямками подальших досліджень у цій сфері є детальний аналіз реалізації соціальних функцій держави через управління корпоративними правами в господарських товариствах. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Основних концептуальних підходів до підвищення ефективності управління корпоративними правами держави» від 11.02.2004 р. № 155. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155-2004-p>
2. **Кравцова І. В.** Управління державними корпоративними правами: іноземний досвід та використання його у вітчизняній практиці // Перспективи освіти в науці та технології – 2010 : матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф. (07–15 листопада 2010). Польща, 2010. Том 8. С. 24–26.
3. **Лех І. А.** Проблеми управління державними корпоративними правами у промисловості України // Проблеми та перспективи розвитку економіки і підприємництва та комп'ютерних технологій в Україні : зб. тез за матеріалами VIII наук.-техн. конф. наук.-пед. працівників (м. Львів, 26–31 березня 2012 р.). Львів, 2012. С. 24–25. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/15689/1/9-Lekh-24-25.pdf>
4. **Майстер А.** Ефективне управління державними корпоративними правами в Україні: проблеми та шляхи вирішення. *Ринок цінних паперів України*. 2014. № 1-2. С. 47–54.
5. **Муха Р. А.** Сучасні проблеми функціонування акціонерних товариств з державною часткою власності // Майбутні дослідження – 2014 : зб. тез. доп. X міжнар. наук.-практ. конф. Болгарія, Софія : «Бял ГРАД-БГ» ООД, 2014. Том 7. Економіка. С. 81–82.
6. **Муха Р. А.** Управління державними корпоративними правами в господарських товариствах : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03. Рівне, 2012. 20 с.
7. Офіційний сайт Фонду державного майна України. URL: <http://www.spfu.gov.ua/ru/documents/docs-list/spf-management-Reestr-korporativnih-prav.html?page=2&perpage=10>
8. **Порошенко П. О.** Правове регулювання управління державними корпоративними правами в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Одеса, 2002. 18 с.
9. **Солов'ян Ю.** Управління державними корпоративними правами: оцінка ефективності. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2011. № 121-122. С. 103–108.
10. **Федоренко А. В.** Управління державними корпоративними правами. *Економіка і прогнозування*. 2014. № 4. С. 23–37.

REFERENCES

- Fedorenko, A. V. "Upravlinnia derzhavnymu korporativnymu pravamy" [Management of state corporate rights]. *Ekonomika i prohnozuvannia*, no. 4 (2014): 23-37.
- Kravtsova, I. V. "Upravlinnia derzhavnymu korporativnymu pravamy: inozemnyi dosvid ta vykorystannia yoho u vitchyzniani praktytsi" [Management of state corporate rights: foreign experience and use it in domestic practice]. *Perspektyvy osvity v nautsi ta tekhnologii* – 2010, vol. 8. Polishcha, 2010. 24-26.
- [Legal Act of Ukraine] (2004). <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155-2004-p>

Lekh, I. A. "Problemy upravlinnia derzhavnymy korporatyvnymy pravamy u promyslovi Ukrainy" [Problems of management of state corporate rights in the industry of Ukraine]. Problemy ta perspektyvy rozvytku ekonomiky i pidpriemnytstva ta kompiuternykh tekhnolohii v Ukraini. 2012. <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/15689/1/9-Lekh-24-25.pdf>

Maister, A. "Efektyvne upravlinnia derzhavnymy korporatyvnymy pravamy v Ukraini: problemy ta shliakhy vyrishennia" [Effective management of state corporate rights in Ukraine: problems and solutions]. *Rynok tsinnykh paperiv Ukrainy*, no. 1-2 (2014): 47-54.

Mukha, R. A. "Suchasni problemy funktsionuvannia aktsionernykh tovarystv z derzhavnoiu chastkoiu vlasnosti" [Modern problems of functioning of state-owned joint-stock companies]. *Maibutni doslidzhennia – 2014, vol. 7: Ekonomika*. Bolhariia, Sofia: «Bial HRAD-BH» OOD, 2014. 81-82.

Mukha, R. A. "Upravlinnia derzhavnymy korporatyvnymy pravamy v hospodarskykh tovarystvakh" [Management of state corporate rights in business partnerships]: *avto-ref. dys. ... kand. ekon. nauk* : 08.00.03, 2012.

Ofitsiinyi sait Fondu derzhavnogo maina Ukrainy. <http://www.spfu.gov.ua/ru/documents/docs-list/spf-management-Reestr-korporativnih-prav.html?page=2&per-page=10>

Poroshenko, P. O. "Pravove rehuliuвання upravlinnia derzhavnymy korporatyvnymy pravamy v Ukraini" [Legal regulation of the management of state corporate rights in Ukraine]: *avto-ref. dys. ... kand. yuryd. nauk* : 12.00.07, 2002.

Solovian, Yu. "Upravlinnia derzhavnymy korporatyvnymy pravamy: otsinka efektyvnosti" [State Corporate Rights Management: Evaluating Effectiveness]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka*, no. 121-122 (2011): 103-108.